

El 1937, amb Veza, la primera esposa. HEREUS D'ELIAS CANETTI

sible que escoltés amb especial avidesa quan apareixia una d'aquests variants en estat pur”.

En Canetti hi ha la voluntat d'entendre i de presentar l'individu com a figura representativa, en aquest cas, els anglesos. I si freqüentà les seves cases i la seva companyia, no és, segons apunta, per destacar-hi, sinó per aprendre —es tracta sovint de grans estudiosos—, i per conèixer com eren les persones que exercien el poder a Anglaterra, un poder que durant gairebé dos segles va ser mundial. I si, en general, es tracta de figures de prestigi reconegut com ara Bertrand Russell i Iris Murdoch —retratada amb gran cruïsa—, i aristòcrates i investigadors de renom, o totes dues coses alhora, Canetti no dubta a dedicar la seva atenció a la gent corrent, com la parella a la casa de la qual va viure en abandonar Londres a causa dels bombardeigs, un predicador gasci al qual llegeix i explica —en aquesta ocasió amb prevenció— Hölderlin, seguint els seus desigs, i especialment l'escombriaire anònim, lector de la Bíblia, amb el qual li agradava conversar per les intel·ligents preguntes que li feia —aquestes preguntes que ell valorava particularment—, i que li va oferir la seva compassió amb unes concises i emotives paraules: “Em sap greu, sento el que li passa a la seva gent —*your people*—, va dir i va afegir—. També és la meva gent”.

En general, Canetti dedica cada capítol a una figura i l'inicia amb una breu descripció de caràcter pictòric —una pintura que va interessar-lo molt—, com una miniatura, que la suggereix

amb encert al lector, mentre que una anècdota triada —més d'una vegada marcada per un humor subtil— la fa entenedora, propera, com en un diari personal; i per tot plegat, el narrador compta amb els cinc sentits, molt afinats, com ho demostren els títols dels anteriors volums, dedicats al gust, l'oïda i la vista, per ordre cronològic, quedaven, doncs, l'olfacte i el tacte, i potser seria un d'aquests dos el que hagués marcat el present volum, encara sense el treball final rigorós dels altres però de lectura profitosa per l'amenitat i la voluntat d'entendre el país que el va acollir. I si els cafès eren el lloc de trobada quan Canetti vivia a Viena, a Anglaterra ho seran les *parties*, que continuaran, malgrat la guerra, sota les bombes, com una demostració de volguda normalitat i, en definitiva, de confiança en una victòria de la qual sembla que els anglesos no van dubtar mai. Del seu estoïcisme, també, i de la voluntat de no deixar aflorar els sentiments que els caracteritzen. En aquest sentit hi ha un capítol particularment aclaridor, *'Party' en casa de Penrose*, en què Canetti explica que, mentre les cases cremaven i alguns veïns, improvisats bombers, ajudaven i entraven a la casa a buscar aigua, d'altres, a la festa de Roland Penrose, conegut mecenes, es divertien, indiferents. I llavors, l'autor va admirar l'autocontrol dels anglesos, que no es deixen pertorbar per res ni ningú, i va intuir el seu puritanisme, que sempre havia admirat i temut. Tot alhora. Ara bé, Canetti defineix amb humor les *parties*, que eren les festes del no-contacte, en les quals la gent, en general, no es coneix ni manifesta cap voluntat de fer-

ho. Així, ens confia: “Enlloc no m'he sentit més sol i desvalgut [...] allà no existies”. Unes *parties* que, d'altra banda, van marcar la vida anglesa fins als anys 60. D'aquesta manera, amb aquest no-contacte, es manifesten el sistema de castes i la supèrbia, que, segons Canetti, caracteritza els anglesos. Ell, de fet, se sent molt allunyat d'aquesta fredor emocional, de la separació entre intel·lecte i sentiment, que encarna, per exemple, un poeta que li provoca un clar rebuig, T.S. Eliot. Tanmateix, destaca també la tolerància i el respecte de la privacitat per part dels anglesos i que mai no hi va trobar cap antisemita, i així, malgrat les dificultats econòmiques, va poder viure a Anglaterra en un ambient cosmopolita i estimulante, que també aplegava homes de tot el món i llibres de tot el món, un plurinacionalisme positiu i integrador per a l'autor, que coneixia llengües i cultures ben diverses, en les quals rau la riquesa d'Europa.

I si Canetti va freqüentar *parties* i cases, de vius i de morts que havia admirat, com la del poeta Keats, hi ha un indret d'Anglaterra que l'atrau particularment, els vells cementiris, mai massa grans, com el de Hampstead —en què hi ha la tomba del pintor John Constable—, pel qual li agrada passejar; d'aquesta manera, llegint els noms de les làpides, li sembla saldar un deute amb els que han traspassat dels quals ningú no s'ocupa, que ningú no recorda. Ara bé, ell, aquest deute el salda sobretot amb l'escriptura, amb l'autobiografia, un intent de dominar la mort, allò inexplorable per a Canetti, allò realment absurd, molt més que no pas la vida. I és que si no ha trobat la resposta, davant de la mort, vol conservar la força de la pregunta. Aquestes grans preguntes, que demostren la voluntat de coneixement que marca la literatura d'un dels darrers humanistes, que, en el seu discurs de recepció del premi Nobel el 1981, va voler destacar que el rebia en nom de Kafka, Krauss, Musil, Broch, autors admirats i que havien fet que el pensament penetrés en la ficció. La d'uns autors que havien apostat, com ell, per l'exigència, pel pensament i per l'escriptura, autors que formen part d'una civilització que també és —o era— la nostra. Es tracta d'un homenatge als integrants d'un segle que ell va voler “agafar pel coll”, amb profunditat, però també amb lleugeresa. I és que, davant de la derrota de la vida, queda l'intent noble de comprendre, una altra de les finalitats que té —o tenia— la literatura.

Elias Canetti va rebre el premi Nobel el 1981. ARXIU

Canetti, el 1981, va dir que rebia el Nobel en nom de Kafka, Krauss Musil i Broch

Parlem-ne

Joan Solà

N'hi ha molts que fan el faristol

Vegem uns quants casos concrets del diccionari d'Eugeni S. Reig que hem comentat en dies anteriors (*Valencià en perill d'extinció*, 2a ed., 2005). L'obra recull tota mena d'informació de paraules i frases d'ús tradicional que l'autor lamenta que reculin entre la joventut actual a favor de paraules més pròximes a les castellaneres o simplement castellanes. Sovint es tracta de formes o significats més locals, com ara *baldadora* 'baldador, gronxador', *fer estrici* 'fer exercici, estirar els músculs'. Però generalment són més esteses (al País Valencià o més enfora i tot): *atrotinat* 'que fa les coses de manera precipitada i irreflexiva', *atzimbori* 'andròmina', *atzucac*, *aüixar* 'espantar, fer fugir (mosques, etc.)', *balafiar*, *clòtxina* 'musclo', *esquit* 'esquitx', *macam* 'brutícia, ronya (abundant)', *queradilla* 'creïlla, patata'. O simplement no ens en diu l'extensió: *becza* 'babau', *caixonada* 'allò que cap en un caixó', *cap* 'fruita tallada menudeta i adobada amb sucre; macedònia', *de calent* 'de valent, molt', *estar ull al què* 'estar atent, vigilar'. L'autor defensa, adés explícitament adés implícitament, formes més o menys divergents de les estàndards: *ciprer* 'xi-', *estrossar* 'des-', *engenollar-se* 'ag-', *escallola* 'escai-'. Casos més notables: *anar en l'erta* 'a. alerta', *a osades* (que se sent també d'altres maneres: *a gos-*, *a gus-*; i *ausades*, la forma que recull el DIEC), o *javalí*, que (pronunciat amb *j* nostra i amb *v* labiodental) l'autor defensa com a arabisme genuí. Per als lectors (o pedagogs) que no vulguin riscos, l'obra no és pas “perillosa”, perquè explica sempre on és la normativa.

En molts casos aquesta obra ens forneix materials que podrien ser útils i fins preciosos de manera general, als escriptors, guionistes, homes/dones del temps, etc., per poc que els mecanismes socials (escola i mitjans de comunicació) poguessin fer bona feina: *anar en cama crua* 'a. amb les cames al descobert', *aplegar i envasar* (o *i poar*; *i besar l'anella*, *i besar la pau*, *i fényer*) 'arribar i moldre', *arruixó* 'pluja forta de curta durada', *bullit* 'situació confusa i embarassosa' (*Enguany tinc un bon bullit amb la declaració de renda*), *cansera* 'cansament molt notable', *¡Corre i que et bolquen!* 'que et bombin', *de fil de vint* 'molt bo, molt ben fet' (que usa sovint la Isabel-Clara Simó en la seva secció del mateix títol d'aquest diari), de *rapafuig* 'de pressa i corrents' (*En viatges organitzats ho veus tot de rapafuig*), *emponnar-se* 'posar-se a la gatzoneta' (*Això és més vell que cagar emponnat*), *fer el faristol* 'mirar com treballen els altres' o *Qui tinga cucs, que pele fulla*. I quatre cireretes: *fer fugina* 'deixar d'assistir a l'escola, etc., sense motiu' (ja recollit al DIEC), *fer coveta* amb les mans per encendre el cigarret, *menfot* 'a qui tant li fa tot' (i *menfotisme*) i *carassera* 'dit de la dona que es deixa festejar per diversos homes alhora' (*Fuig del fum, de la gotera i de la dona carassera*).